

Aan de leden van de gemeenteraad

Raadsinformatiebrief 63

Helmond, 4 juni 2021

Zaaknummer: 50569755

Onderwerp: Herbeoordeling door RIVM van PFAS in moestuingewassen Sluisdijk en zwemwater Berkendonk

Geachte leden van de gemeenteraad,

Bij het bedrijf Custom Powders zijn in het verleden de PFAS-stoffen GenX en PFOA vrijgekomen. Wij hebben u daar de afgelopen jaren regelmatig over geïnformeerd. Zoals u weet hebben wij onderzoek gedaan naar de gevolgen daarvan voor het milieu. Wij maken daarbij steeds gebruik van adviezen van het RIVM over de risico's van PFAS voor mens, plant en dier. Uit het onderzoek bleek dat er geen directe risico's zijn voor mens, plant of dier. Vanwege de ongewenste verspreiding van PFAS via het grondwater moet wel gestart worden met een bodemsaneringstraject.

Op 18 januari (RIB 6) bent u geïnformeerd over nieuwe wetenschappelijke inzichten van de Europese autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) over de gezondheidseffecten van PFAS bij mensen. Daarbij is aangekondigd dat wij het RIVM hebben gevraagd om haar eerdere adviezen opnieuw te beoordelen. Deze adviezen gaan over het eten van groente uit moestuinen en over het zwemmen in Berkendonk. In deze Raadsinformatiebrief leest u de resultaten van de herbeoordeling door het RIVM.

Er kan nog steeds veilig gezwommen worden in recreatieplas Berkendonk

Vanaf 2018 wordt de waterkwaliteit van de recreatieplas op PFAS onderzocht. Daarbij wordt een constante kleine hoeveelheid PFAS in het water gevonden. Het meeste daarvan is via de schoorsteen van Custom Powders in het oppervlaktewater terecht gekomen. Eind 2017, toen Custom Powders stopte met het gebruik van PFAS, stopte ook deze neerslag via de lucht.

Uit de nieuwe risicobeoordeling van het RIVM blijkt dat er nog steeds geen nadelige effecten op de gezondheid te verwachten zijn door zwemmen in Berkendonk. De hoeveelheid PFAS waaraan je bij zwemmen wordt blootgesteld, bijvoorbeeld als je water inslikt, is lager dan de nieuwe (strengere) waarde waaronder geen effecten op de gezondheid verwacht worden. In de praktijk verandert er voor de situatie in de recreatieplas Berkendonk dus niets.

Het RIVM adviseert om geen gewassen meer te eten uit het moestuincomplex aan de Sluisdijk

Groente en fruit kunnen PFAS opnemen uit de grond en het grondwater. In 2018 is er daarom uitgebreid onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van PFAS in gewassen uit de moestuinen aan de Sluisdijk. Dit moestuincomplex ligt dicht bij het bedrijfsterrein van Custom Powders. De conclusie van het RIVM was dat PFAS inderdaad in kleine hoeveelheden aanwezig is in de gewassen. Deze hoeveelheid was zo laag dat de gewassen veilig gegeten konden worden.

Dat advies is nu aangescherpt. Dit komt doordat het RIVM nu op basis van de nieuwe inzichten uitgaat van lagere gezondheidskundige grenswaarden. Op basis van de hoeveelheid PFAS die in 2018 in de gewassen is aangetroffen en de verwachte inname hiervan bij het eten van groenten uit de moestuin, adviseert het RIVM nu om geen gewassen meer te eten uit deze moestuinen.

Van het eten van gewassen word je niet direct ziek, maar het wordt wel per direct afgeraden

Kleine hoeveelheden PFAS in moestuingewassen leiden niet tot directe effecten op de gezondheid. Als iemand echter jarenlang elke dag alleen maar groenten uit deze moestuin eet, dan kunnen we niet uitsluiten dat het binnenkrijgen van PFAS wel tot effecten leidt.

Wij volgen het advies van het RIVM op en raden daarom het gebruik van het moestuincomplex en het eten van gewassen die daar zijn geteeld per direct af. De gebruikers zijn hierover tegelijk met het verzenden van deze brief door ons geïnformeerd. Dit is afgestemd met de moestuinvereniging. Er is sprake van een dringend advies en niet van een formeel verbod. We wijzen de gebruikers op hun eigen verantwoordelijkheid hierin.

We onderzoeken nu de mogelijkheden om de bodem van de moestuin te saneren

Dit doen we omdat de gezondheid van onze inwoners voorop staat. We willen dat gebruikers weer veilig uit hun eigen moestuin kunnen eten. Momenteel wordt uitgezocht hoe de bodemsanering technisch uitgevoerd kan worden. Wij gaan er vanuit dat de moestuin gedurende een langere periode niet gebruikt kan worden. En dat er overlast zal zijn voor de gebruikers. Dit proces geven we vorm in nauw overleg met de moestuinvereniging.

De gebruikers zijn geïnformeerd en krijgen op maat advies van de GGD en het RIVM

Het bestuur en de gebruikers van de moestuinvereniging zijn door ons tegelijk met het verzenden van deze brief geïnformeerd.

Deze boodschap roept uiteraard vragen op bij de gebruikers. Samen met het RIVM en de GGD staan we paraat om op deze vragen persoonlijk in te gaan. Ook worden algemene vragen beantwoord via een vraag-en-antwoordlijst op onze website.

Het RIVM adviseert om het moestuinonderzoek uit te breiden in de verdere omgeving

Dit is nodig om te weten of in andere moestuinen, die wat verder weg liggen, iets vergelijkbaars speelt. Eerder was dat niet nodig omdat het advies was dat uit de meest verdachte moestuin (dicht bij de PFAS-bron) veilig gegeten kon worden.

Als eerste stap wordt het moestuincomplex aan de Deltaweg onderzocht

Dat moestuincomplex ligt op ongeveer 500 meter benedenwinds van het moestuincomplex Sluisdijk en op ongeveer 1100 meter vanaf Custom Powders. De onderzoeksopzet voor het aanvullend onderzoek maken we samen met het RIVM.

Ook het bestuur en de gebruikers van deze moestuinvereniging hebben wij geïnformeerd.

Het uitvoeren van een gewasonderzoek is complex en kent een lange doorlooptijd. Dit komt onder andere omdat er verschillende gewassen onderzocht moeten worden die niet allemaal tegelijk groeien. Ook het analyseren van gewassen is zeer specialistisch en langdurig werk. We verwachten dat in de loop van 2022 de uitkomsten van het onderzoek bekend zijn.

In overleg met het RIVM bekijken we of onderzoek in andere (particuliere) moestuinen zinvol en uitvoerbaar is.

Zorg voor de gezondheid van onze inwoners staat voorop

Daarom gaan we nu direct aan de gang met de voorbereiding van de sanering van de moestuin aan de Sluisdijk en het intensief onderzoeken van de moestuin aan de Deltaweg. Ook bij toekomstige stappen staat deze zorg voorop.

We hebben het Rijk gevraagd om bij te dragen in de kosten

De kosten voor de sanering en aanvullend onderzoek zijn nog niet in details bekend maar zijn wel aanzienlijk. Deze kosten worden in eerste instantie door de gemeente gedragen. Wij zijn bevoegd gezag voor de Wet bodembescherming en bovendien eigenaar van het moestuincomplex.

We vragen het Rijk om bij te dragen in deze kosten. Deze kosten zijn opgenomen in een subsidieaanvraag op grond van de Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021 (SPUK-bodem). Deze regeling van het Rijk is speciaal bedoeld voor dit soort buitenproportionele kosten die samenhangen met de aanwezigheid van PFAS in het milieu. Wij gaan er vanuit dat medio juni in elk geval een substantieel deel van onze aanvraag wordt toegekend. Op dat moment wordt bekeken of aanvullende dekking nodig is en waaruit. Vanzelfsprekend blijft het uitgangspunt dat wordt onderzocht of en hoe kosten zijn te verhalen op de veroorzaker van de bodemverontreiniging.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Helmond,

mevr. P.J.M.G. Blanksma-van den Heuvel
burgemeester

H.J. de Ruiter
secretaris

Bijlagen

1. Aanbiedingsbrief rapportages 'Herziening PFAS risicobeoordeling moestuingewassen en zwemwater Helmond' (RIVM, kenmerk M&V-2021-0071 VSP-210037, 17 mei 2021);
2. Herziening van de risicobeoordeling van PFAS in moestuingewassen in Helmond (RIVM-briefrapport 2021-0071);
3. Risicoschatting PFAS in recreatieplas Berkendonk in Helmond (RIVM-briefrapport 2021-0073).